

ความรู้ “เปลี่ยน” คน กระบวนการเปลี่ยน “วิธีคิด”

เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

แม้จะเริ่มต้นจากการ “ติดลบ” แต่เมื่อถึงบทสุดท้าย
ทีมนักถักทอชุมชนเทศบาลเมืองแกก็สามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค
เอา “ชนะใจ” ตนเอง เปลี่ยน “วิธีคิด” จากคนที่ “ติดลบ” มาเป็น
“คิดบวก” ได้ ทั้งยังเปลี่ยน “วิธีทำงาน” ใหม่ จากทำงานตาม “หน้าที่”
มาเป็นทำงานด้วย “ใจ” พยายามดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
มาร่วมพัฒนาเมืองแกให้เติบโตอย่างยั่งยืน

“เพราะผมเห็นว่าชุมชนไปไกลแล้ว แต่ข้าราชการยังย่ำอยู่ที่เดิม”

นี่เป็นเหตุผลที่ทำให้ สุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก หรือ “ป.เซ่” จัดทีมเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลเมืองแก เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อต้องการให้ “เจ้าหน้าที่” ในสังกัดได้พัฒนาตนเอง ก่อนลงไปทำงานร่วมกับชุมชน

“ผมทำงานกับชุมชนมานาน เห็นว่าชาวบ้านก้าวหน้าไปไกลมากแล้ว ขณะที่เราเองในฐานะคนที่ต้องหนุนเสริม และมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน...กลับตามชุมชนไม่ทัน...เมื่อเราตามไม่ทัน แล้วเราจะหนุนเสริมเขาได้อย่างไร”

ป.เซ่ เสริมว่า เมื่อดูเนื้อหา และรายละเอียดของหลักสูตรเห็นว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะขั้นตอนสุดท้ายที่ต้องลงมาทำโครงการร่วมกับชุมชน ซึ่งก็ตรงกับใจเราที่อยากให้น้องๆ เข้าไปเป็นจิ๊กซอว์ความสำเร็จของชุมชน ลงไปฝังตัวอยู่กับกลุ่มชาวบ้านให้มากกว่าที่ทำอยู่

เมื่อตัดสินใจส่งลูกน้องเข้าอบรม ป.เช่ เลือกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านการศึกษา โดยคนแรกมีดีกรีเป็นถึงรองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก **เผด็จ ยิ่งยืน** อีกสามคน คือ **เนตรทราย ถิ่นถาน “ตุ้ย”** นักบริหารการศึกษา **กิตติ ขุมทอง “โต”** เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ **ชนัญญา ศรีแก้ว “นิ่ม”** นักพัฒนาชุมชน เข้ามาเป็นทีมนักถักทอชุมชน

จุดเริ่มต้นของ “ปัญหา”

พื้นที่เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบไปด้วย 19 หมู่บ้าน มีประชากรราว 9 พันคน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนาทำไร่เป็นอาชีพหลัก บางส่วนออกไปทำงานในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

คนที่ยังอยู่ในพื้นที่คือเด็กและผู้สูงอายุ...

เมื่อครอบครัวไม่ครบองค์ประกอบจึงตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า **“ครอบครัวแหวกกลาง”** ที่พ่อและแม่ทิ้งลูกให้อยู่กับปู่ย่าตายายเพียงลำพัง

และเมื่อคนสองวัย สื่อสารกันคนละภาษา เด็กจึงไร้ที่พึ่ง จึงไปรวมกลุ่มกัน บ้างหนีเรียน บ้างตั้งวงดื่มเหล้า และมีไม่น้อยที่ยกพวกตีกัน

แม้ตลอดหลายปีที่ผ่านมาเทศบาลตำบลเมืองแกจะมีกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนค่อนข้างเด่นชัด เช่น จัดโครงการช่วงปิดภาคเรียนแล้วจ้างเยาวชนมาทำงาน ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการทำความสะอาดชุมชน โดยจ้าง

เป็นรายวันเพื่อนำเงินที่ได้ไปแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ รวมทั้งจัดค่ายนำเด็กหัวโจกในชุมชนไปอบรมค่ายคุณธรรม นอกจากนั้นยังสนับสนุนกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน เช่น การจัดงานลอยกระทงปลอดเหล้า เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมในช่วงที่ผ่านมาเป็นการจัด **“กิจกรรมเพื่อกิจกรรม”** ไม่มีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการพัฒนาเด็กไปในทิศทางใด

เรื่องของ **“เด็ก”** จึงไม่ได้รับการจัดการอย่างจริงจัง

กระทั่งปี 2556 เกิดโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2: หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ภายใต้วรรวมมือของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) และมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สุรศักดิ์ สิงห์หาร ในฐานะปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกเห็นว่า หลักสูตรดังกล่าวน่าจะช่วยให้การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของเทศบาลฯ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลัวเสียงานประจำ...เบื่อกิจกรรม สันดานการ

เผด็จ ยิ่งยืน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก หนึ่งในทีมที่ถูกส่งไปอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เล่าว่า ในองค์กรเขามีหน้าที่ดูแลเรื่องกิจกรรมและการศึกษา พอได้รับคำสั่งให้ไปอบรม เขาไม่อยากเข้าร่วมเลย เพราะไปแต่ละครั้งต้องเสียเวลาทำงานไปถึง 3 วัน และงาน

“พวกเราไปด้วยความไม่เข้าใจ เพราะนอกจากภาระงานที่หนักหน่วงแล้ว ยังมีการะทางบ้านที่ต้องกลับไปดูแลครอบครัวอีก ยิ่งคิดก็ยิ่งหงุดหงิด แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ทุกคนต้องจำยอมไปอบรมอย่างจำใจและให้กำลังใจกันไป”

ประจำที่ทำอยู่มากมาย ที่สำคัญสิ่งที่ให้ไปเรียนรู้ก็เป็นเรื่องที่เขาทำเป็นปกติอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด

“การทำงานเราก็กู้กันเป็นทีมอยู่แล้ว หลายครั้งก็เป็นการทำร่วมกับชุมชนผ่านการประชาคม เช่น งานบุญต่างๆ วันเด็ก ปีใหม่ งานประจำปีของชุมชน โดยแต่ละกิจกรรมเรามีหน้าที่ขับเคลื่อนและสนับสนุน ซึ่งเวลาทำประชาคมร่วมกับชาวบ้าน เราก็นำข้อมูลจากเวทีประชาคมมาปรับให้เข้ากับนโยบายของผู้บริหาร และกฎระเบียบของราชการ บางเดือนต้องจัดกิจกรรมสองถึงสามครั้ง ซึ่งถือว่าเยอะมาก...แต่ปลัดยังจะมาบอกให้เราไปเข้าอบรมหลักสูตรนักกักตุนชุมชนอีก ในหัวตอนนั้นคิดแต่ว่า...ใครมันจะไปทำไหว”

เนตรทราย ถิ่นถาน “ตุ้ย” นักบริหารการศึกษาเล่าเสริมว่า รู้สึกเหมือนโดนบังคับ เพราะทุกคนมีงานประจำมากอยู่แล้ว และรู้สึกต่อต้านกับการตัดสินใจของปลัดมาก แต่ก็ไม่กล้าขัด เพราะท่านเป็นผู้บังคับบัญชา

“พวกเราไปด้วยความไม่เข้าใจ เพราะนอกจากภาระงานที่หนักหน่วงแล้ว ยังมีภาระทางบ้านที่ต้องกลับไปดูแลครอบครัวอีก ยิ่งคิดก็ยิ่งหงุดหงิด แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ทุกคนต้องจำยอมไปเข้าอบรมอย่างจำใจและให้กำลังใจกันไป...แต่มาคิดอีกทีผู้ใหญ่คงมีเหตุผลที่ส่งเราไป ปลัดคงเห็นว่าเราต้องทำอะไรที่ติดกลับมาแน่ๆ ไม่อย่างนั้นเขาคงไม่ลงทุนกับพวกเรา”

ไม่เฉพาะช่วงแรกที่ “นักกักตุนชุมชน” ไม่พอใจที่รู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ไปอบรม...แต่ในระหว่างร่วมอบรม ทั้งทีมก็เห็นตรงกันคือบางกระบวนการ “ไร้สาระ” โดยเฉพาะกิจกรรมสันตนาการก่อนเข้าเนื้อหา

“พวกเราค่อนข้างต่อต้านกิจกรรมนี้มาก เราโตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว ทำไมยังต้องมานั่งตบมือร้องเพลงแบบเด็กๆ มันเลยวียเราไปแล้ว จะอบรมอะไรก็ให้เราลงมือทำไปเลยสิ ทำไมต้องให้มาทำสันตนาการด้วย”

ตุ้ยในฐานะพี่ใหญ่เป็นคนเปิดประเด็นพร้อมกับให้เหตุผล “ตอนนั้นคิดอยู่ตลอดเวลาอยากจะหนีกลับบ้าน ไม่อยากทำแล้วโครงการนี้” กิตติ ชุมทอง “โต” เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กล่าวเสริม

และด้วยความเบื่อหน่ายกิจกรรมสันตนาการทั้ง 4 คน ก็พากันเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงที่มีสันตนาการ

“รออยู่ข้างนอกจนกว่าสันตนาการจบ แล้วเราจึงเข้าไปนั่งอบรม...แต่ก็ทำไม่ได้ทุกครั้ง เพราะเกรงว่าจะทำให้ปลัดเป็นกังวล...ช่วงหลังๆ ปลัดคงคิดว่าพวกเราจะไม่เข้าอบรม เลยเข้ามามากับกันอย่างใกล้ชิด...ซึ่งเราก็คงจะบอกปลัดว่าไม่ต้องเป็นห่วงขนาดนี้ก็ได้ พวกเรารู้ดีว่าเราทำอะไรอยู่” ตุ้ย สรุป

ดูเหมือนทั้ง 4 คนจะก่อกำแพงกันระหว่างตัวเองกับ “หลักสูตรนักกักตุนชุมชน” ขึ้นเรื่อยๆ แต่

ด้วยความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การประคับประคองและให้กำลังใจจากผู้บริหาร ความเข้มข้นของตัวหลักสูตร ทำให้ทีมนักถักทอชุมชน เริ่มเข้าไปอยู่ในกรอบของการอบรม กล่าวคือ ร่วมตั้งแต่กิจกรรมสันทนการแสดงความคาดหวังก่อนเริ่มต้นกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมแสดงความเห็นหลังการอบรมจบลงในแต่ละช่วง

จากช่วงแรกที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมสันทนการก็ปรับมาเป็นเข้าร่วมมากขึ้น จากที่ต้องคอยหลบไม่ใคร่โฟนเวลามีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ก็สามารถแสดงทัศนะต่อการทำงานได้ เช่นเดียวกับนักถักทอชุมชนคนอื่น ๆ

ซึ่งการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายก็กลายเป็นตัวชี้ชะตาให้พวกเขา “เปลี่ยนความคิด” เมื่อได้นำสันทนการมาลองใช้กับงานที่พวกเขาเป็นคนจัด พบว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีแบบที่ไม่เคยทำได้มาก่อน พวกเขาจึงกัดฟันสู้และตั้งใจเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ

ฉายแวว “นักถักทอชุมชน”

หาก “เป้าหมาย” ของการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนคือ การเปลี่ยน “วิธีคิด วิธีการทำงาน” และหลังผ่านการอบรมไปแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมจะมีทักษะการทำงานมากขึ้น มีวิธีการทำงานที่เปลี่ยนไปจากเดิม

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

ทีมนักถักทอชุมชนจากเทศบาลตำบลเมืองแกลง... ก็เริ่มฉายแววให้เห็นหลังจากการอบรมผ่านไปถึงช่วงของการต้อง “วิเคราะห์” ต้นทุนของชุมชน

โตซึ่งเป็นนักวิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่าก่อนหน้านี้เขาทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย ทำผ่านไปวัน ๆ ตามคำสั่งและไม่เคยนึกถึงงานที่ทำอยู่มีประโยชน์อย่างไร

“ผมมีหน้าที่ทำแผน แต่พอถึงเวลาจัดกิจกรรมมันก็ไม่ได้เป็นไปตามแผนของเรา ก็เลยมองไม่เห็นว่ามันที่เราคิดมันจะมีประโยชน์อะไร....แต่พอเข้าร่วมหลักสูตรทำให้คิดได้ว่า ที่ผ่านมาระคิดแผน ทำกิจกรรม แต่ไม่เคยคิดร่วมกับชุมชนเลย”

โตและพี่ ๆ ในทีม จึงนำแผนประชาคมที่เคยทำไปแล้ว มาตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และพบว่าก่อนหน้านี้เทศบาลมีแผนงานที่หลากหลาย แต่เป็นงาน “เชิงรับ” รอให้เด็ก ๆ ของบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล และแผนส่วนใหญ่ก็ให้น้ำหนักไปในเรื่องของการพัฒนาเด็กโตเท่านั้น

“แผนงานที่เห็นก็เป็นเรื่องของการสนับสนุนกิจกรรม ตามคำร้องขอ ซึ่งเป็นงานเชิงรับ แต่เราไม่มีงานเชิงรุก ในทีมจึงหารือและวิเคราะห์กันใหม่ว่า ยังมีเด็กและเยาวชนกลุ่มไหน และวัยใดที่ยังไม่เคยทำบ้าง ซึ่งก็พบว่ายังไม่มีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มเด็กเล็ก”

“วันนั้นได้เห็นรอยยิ้มและความสนุกสนานระหว่างคนในครอบครัว พวกเรายอมรับเลยว่ากำแพงใจที่เกิดขึ้น
ตั้งแต่ทำอบรมของพวกเราถูกทำลายลง”

เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายว่าเป็น “เด็กเล็ก” นักทักทอ
ชุมชนทั้ง 4 คนช่วยกันระดมสมองเกี่ยวกับประเด็นที่
ต้องการทำ โดยตอนแรกได้ข้อสรุปว่าจะทำเกี่ยวกับปัญหา
เด็กก้าวร้าว พูดไม่เพราะ พยายามหาสาเหตุว่าเกิดจาก
อะไรและแก้ไขได้อย่างไร ด้วยการเปิดเวทีระดมความคิด
เห็น มีผู้ปกครอง ครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนัก
จิตวิทยาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้ามามี
ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยนักจิตวิทยาได้แสดงความ
เห็นว่า พฤติกรรมและอาการเหล่านั้นของเด็กไม่ใช่ปัญหา
รุนแรง เป็นพฤติกรรมปกติที่มักจะเกิดขึ้นตามช่วงวัย ซึ่ง
ไม่นานอาการเหล่านั้นก็จะหายไปเอง

แต่สิ่งที่พบในที่ประชุมคือ เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับ
พ่อแม่ แต่จะอยู่กับปู่ย่าตายาย บางครั้งทำให้เด็กไม่ได้รับ
การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด จึงเป็นต้นเหตุของปัญหา
เด็กก้าวร้าว พูดไม่เพราะ และส่งผลไปถึงปัญหาอื่นๆ ใน
อนาคต

เผด็จ เล่าว่า เขาได้นำข้อมูลมาหารือกันเองภายใน
ทีมนักทักทอชุมชนอีกครั้ง เพื่อกำหนดกิจกรรมการพัฒนา
“เด็กเล็ก” โดยเริ่มต้นด้วยการวัด IQ-EQ เพราะข้อมูลจาก
IQ-EQ นี้จะมีประโยชน์ต่อการนำไปส่งเสริมด้านพัฒนาการ
ของเด็กต่อไปได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังทำให้ทราบว่า เด็ก
แต่ละคนต้องการการหนุนเสริมมากน้อยเพียงใด

“เราคิดกันว่าพัฒนาการเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก
และคนที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กได้ดีที่สุดก็คือ
คนที่ใกล้ชิดเด็กที่สุด เราจึงชวนครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ
ผู้ปกครองให้เข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย พร้อมกับประสาน
แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการและครูศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กเพื่อหารือเตรียมจัดกิจกรรมวัดระดับ IQ - EQ ของ
เด็ก ๆ ทันที”

เริ่มกิจกรรมด้วย “สันทนาการ”

หลังประสานงาน “ภาคี” ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย
หมออนามัย ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครอง
กิจกรรมต่อจากนั้นคือ การจัดประชุมที่นักทักทอชุมชน
ปรับรูปแบบการประชุมใหม่ เปลี่ยนจากเดิมที่เคยเชิญ
ชาวบ้านมารับฟังว่าเทศบาลคิดทำอะไร หรือแผนงานที่
ต้องการให้ชาวบ้านร่วมมือคืออะไร มาเป็นการให้ชาวบ้าน
ร่วมให้ข้อมูล ร่วมนำเสนอความคิดเห็น และที่สำคัญ
คือ กระบวนการนี้พวกเขานำ “กิจกรรมสันทนาการ”
มาใช้ เพื่อละลายพฤติกรรมทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมรู้สึก
ผ่อนคลายกับบรรยากาศที่จะเกิดขึ้น

สุดท้าย เสริมว่า ที่เลือกใช้สันทนาการมาเริ่มต้น เพราะ
หวังให้ผู้ปกครองกับลูกหลานได้ร่วมสนุกกัน...แต่ใน
ท้ายที่สุดกลับทำให้ทีมนักทักทอชุมชนเข้าใจว่า ทำไม
ก่อนเข้าสู่กิจกรรมสาระ ต้องเริ่มต้นที่สันทนาการก่อน

“สันตนาการมีอะไรมากกว่าความสนุกสนาน และไม่ว่าเราจะเป็นผู้ใหญ่แค่ไหนก็ต้องทำให้ได้ เพราะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคี ใช้ดึงคนให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม ช่วยให้คนเปิดใจ วันนั้นได้เห็นรอยยิ้มและความสนุกสนานระหว่างคนในครอบครัว พวกเรายอมรับเลยว่ากำแพงใจที่เกิดขึ้นตั้งแต่เข้าอบรมของพวกเขาถูกทำลายลง”

แต่นักถักทอชุมชนมือใหม่ก็ถูกทดสอบด้วยการนำเสนอการวัด IQ - EQ ของเด็ก ๆ ในชุมชน เผด็จเล่าว่าตลอดทั้งวันการพูดคุยเป็นไปด้วยดี แต่ก็เกิดเหตุคาดไม่ถึง

“เมื่อมีการนำข้อมูลผลสำรวจการทดสอบเพื่อวัด IQ - EQ ของเด็กเล็กโดยแบ่งกลุ่มออกเป็น กลุ่มเด็กฉลาด กลุ่มเด็กไม่ฉลาด และกลุ่มเด็กสมองทึบ ซึ่งเจตนาการแบ่งกลุ่มก็เพื่อแยกกลุ่มเด็ก IQ ต่ำออกมาเพื่อจะได้ให้ความรู้ได้อย่างใกล้ชิดและเข้มข้นในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากกว่า ไม่ได้มีเจตนาที่ไม่ดี แต่ก็ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความไม่พอใจที่ไปบอกว่าลูกเขาโง่ และจัดอยู่ในกลุ่มเด็กไม่ฉลาด พบว่าเป็นบทเรียนสำคัญในการทำงานด้านพัฒนาการเด็กเล็กที่ควรพึงระมัดระวังอย่างยิ่ง”

ต่อประเด็นนี้ อัมภา อุดหนุน “ครูวิ” ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเมืองแก เสริมว่า หลังจากกิจกรรมวันนั้นจบลง วันรุ่งขึ้นก็เกิดเรื่องวุ่นวายแต่เช้า เนื่องจากผู้ปกครองที่มาส่งบุตรหลานต่างพากันพูดถึงผลทดสอบที่ตกมันกันไปมาว่า ลูกเธอหลานฉันใครฉลาดกว่ากันไม่ยอมหยุด...

“ตอนนั้นที่เจอปัญหาเราเองก็คิดไม่ออกว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรดี ประจวบเหมาะๆกับเป็นช่วงที่ทีมอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ มาตรวจงานในพื้นที่พอดี เลยเข้าไปขอคำแนะนำ เราเลยกลับมาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองอีกครั้งว่าเรื่องของพัฒนาการเด็กนั้นสามารถพัฒนากันได้ การเลี้ยงดูและการกระตุ้นจากพ่อแม่ผู้ปกครองก็มีส่วนอย่างมาก พอเราอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจได้แล้วก็เลยใช้โอกาสนี้ชักชวนไปเลยว่าถ้าอยากส่งเสริมพัฒนาการให้ลูกหลาน ให้เขาเข้าร่วมโครงการกับเรา ปรากฏว่ามี

ผู้ปกครองให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เราจึงมาวิเคราะห์ร่วมกับนักถักทอชุมชนว่าปัญหาแท้จริงที่เกิดขึ้นกับเด็กนั้นคืออะไรกันแน่ จนได้คำตอบว่าสิ่งที่ยังขาดอยู่คือความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้นนั่นเอง”

ปัญหา...ปัญญาเกิด

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้นักถักทอชุมชนเมืองแกเลิกล้มความตั้งใจ พวกเขาและครูวิกลับมา “ถอดบทเรียน” การทำงานร่วมกัน และได้คำตอบว่าสิ่งที่ทำมายังไม่ถูกทาง เพราะถึงแม้จะมีการหารือกันก่อนจัดกิจกรรมแล้วก็ตาม แต่พวกเขาไม่ได้เตรียมกระบวนการอย่างละเอียดกับคุณหมอ จึงไม่รู้ว่าคุณหมอนำเสนอเช่นนั้น เพราะหากมีการพูดคุยกันอย่างละเอียด แล้วรู้ว่าคุณหมอนำเสนอแบบนั้น เราคงจะหยุดไว้ได้ทัน และเสนอวิธีอื่นไป เพราะเป็นเรื่องที่อ่อนไหว จึงร่วมกันคิดต่อว่าแล้วจะดำเนินการอย่างไรที่จะเสริมสร้างพัฒนาการเด็กและเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัวไปพร้อมกัน

ตุ้ยฉุกคิดถึงความรู้ที่ได้จากการอบรม คือ “ทุน” ที่ชุมชนมี

“จริง ๆ แล้วเรามี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ภายใต้การดูแลของเทศบาล แต่ก็ไม่เคยไปขอความร่วมมือและทำงานร่วมกันเลย”

ทีมนักถักทอชุมชนจึงนำสิ่งที่เกิดขึ้นไปหารือกับ **กมลรัตน์ สุขแสง “หมอเอ๋”** พยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองแก (รพ.สต.) ซึ่งจากการหารือพบว่า หมอเอ๋เคยผ่านการทำโครงการเกี่ยวกับการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กและเยาวชนในพื้นที่มาแล้ว

“หมอเอ๋แนะนำกิจกรรม **“กอด กิน เล่น เล่า”** ที่เคยไปทำกับหมู่บ้านอื่น เราเห็นว่าน่าสนใจเลยชวนมาเป็นวิทยากรร่วมกัน”

กมลรัตน์ บอกว่า ที่ผ่านมาระหว่างทำงานส่งเสริมพัฒนาการ IQ - EQ ของเด็กมาโดยตลอด จึงนำโครงการกอด กิน เล่น เล่า ของสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต มาพัฒนาเป็น **“หลักสูตร”** ให้เหมาะสมกับเด็กในพื้นที่ โดยมองว่าถ้าจะส่งเสริมพัฒนาการเด็กต้องทำให้ครบถ้วน ตั้งแต่เรื่องอาหารการกินตลอดจนสายสัมพันธ์ในครอบครัว

“เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีได้ การดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเก่งดีมีสุขในแบบที่ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมได้ แต่ที่ผ่านมามีโอกาสได้จัดกิจกรรมเพียงครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง จึงยังไม่เห็นผลมากนัก แต่ตอนนี้มีนักถักทอชุมชนเข้ามาเป็นทีมเดียวกัน เหมือนเราเองก็พบแสงสว่าง เพราะเขามาเติมเต็มและขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลอย่างใกล้ชิด โดยมีเราเป็นกำลังเสริมด้านวิชาการอยู่ข้างหลัง เป็นลักษณะการทำงานแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน”

แปร “ความรู้” เป็นกิจกรรม

มีทีม ได้คณะทำงานเพิ่ม กลุ่มเป้าหมายชัด และได้ชุดความรู้ **“กอด กิน เล่น เล่า”** มาเสริม ทำให้หนทางที่จะเดินไปสู่การสร้างเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์เด็กเล็กของเหล่านักถักทอชุมชนเริ่มเห็นชัดมากขึ้น โดยมีผู้ปกครองและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเทศบาลตำบลเมืองแกเป็นเป้าหมายในการทำกิจกรรม เพราะผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กเล็กโดยตรง แต่มักจะลະเลยไป ส่วนครูผู้ดูแลเด็กก็มักติดอยู่กับความเคยชินกับการสอนเด็กในร่องเดิมๆ ดังนั้นการดึงครูเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมก็คาดว่าจะช่วยเพิ่มทักษะการสอนให้ครูได้ แต่เป้าหมายสูงสุดของกิจกรรมก็คือ **“การสร้างกลไกร่วม”** ในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กเล็กจากผู้ปกครองเพื่อสร้างผู้ปกครองแกนนำ จำนวน 18 คน

นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน เริ่มวางแผนงานโดยอาศัยหลักการทำงานตามแบบที่ได้อบรมมา จัดแบ่งหน้าที่ตามความถนัด จากนั้นระดมความเห็นจากภายในกลุ่มนักถักทอชุมชน ครูวิ และหมอเอ๋ เพื่อ **“แปร”** ชุดความรู้ **“กอด กิน เล่น เล่า”** เป็นฐานกิจกรรม

ดูยบบอกว่า ก่อนจะถึงวันจัดกิจกรรมมีการระดมความคิดเห็นอยู่นาน กว่าจะได้รูปแบบของแต่ละฐานออกมา เช่น **ฐานกิน**ก็คิดกันว่าอาหารที่เด็กจะเติบโตแข็งแรงมีพัฒนาการที่ดีได้นั้นโภชนาการอาหารก็มีส่วน และ **ฐานเล่น**เด็กควรมีของเล่นที่เหมาะสมกับช่วงวัยน่าจะเสริมพัฒนาการได้ ซึ่งของเล่นจากภูมิปัญญาพื้นบ้านก็เป็นสิ่งที่ช่วยได้อย่างดีและไม่เปลืองเงิน ส่วนฐาน **“กอดและเล่า”** การกอดสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้เด็กได้ ผสานกับการเล่านิทานก็ช่วยเสริมสร้างทักษะและจินตนาการได้ดี

“ตั้งแต่ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมา 10 กว่าปี ยังไม่เคยเห็นผู้ปกครองให้ความร่วมมือขนาดนี้เลย”

เมื่อถึงวันจัดกิจกรรม พ่อแม่ผู้ปกครองกว่า 30 คน มากันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาจากคำเชิญชวนของครูวิที่ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง โดย ในครั้งนี้ครูวิทำต่างจากทุกครั้ง เพราะมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองให้ความสนใจมากกว่าทุกครั้ง

ซึ่งความสำเร็จนี้ครูวิบอกว่า ตั้งแต่ทำงานในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กมา 10 กว่าปี ยังไม่เคยเห็นผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือมากขนาดนี้เลย

และเช่นเคย...เริ่มต้นกิจกรรมครั้งแรกด้วย “สันตนาการ”

จากนั้นต่อด้วยกิจกรรมฐานกิน ฐานกอดและเล่า และสุดท้ายคือฐานเล่น โดยในแต่ละฐานมีครูจาก 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลเมืองแก ได้แก่ ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กบ้านหนองตาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าวังหิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านหนองยาง และศูนย์พัฒนา เด็กเล็กโรงเรียนบ้านหนองแวง มาร่วมเป็นวิทยากรและ ร่วมเรียนรู้เพื่อรองรับการขยายผลต่อไปในแต่ละศูนย์ฯ ด้วย

ต๋วยบอกว่า ในช่วงจัดกิจกรรมสังเกตเห็นว่า ผู้ปกครอง หลายคนมีความสนใจและมุ่งมั่นมาก รวมทั้งครูศูนย์ฯ ที่ ประจำอยู่ตามฐานต่าง ๆ ต่างตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ที่สำคัญคือผู้ปกครองแกนนำที่คัดเลือกมา 18 คน เพื่อจะ

สร้างให้เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปก็แข็งแรง และตั้งใจไม่แพ้ครูผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิจกรรมครั้งที่สองเรายังคงจัดเป็นฐานกิจกรรม กิน เล่น กอดและเล่า 3 ฐานเหมือนเดิม แต่สิ่งที่ต่างไป จากครั้งแรกคือ ให้แกนนำผู้ปกครองที่คัดเลือกมาเป็น ผู้ให้ความรู้ โดยจะตกลงกันเองว่าใครจะอยู่ฐานไหน และ ทุก ๆ 20 นาทีจะมีการหมุนเวียนไปในทุกฐาน ซึ่งก่อนที่ จะเป็นกิจกรรมแต่ละฐาน ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้ดูแลเด็ก นักกิจกรรมชุมชน และที่ปรึกษา ต้องมาวิเคราะห์กันว่าแต่ละ ฐานจะเอาอะไรมาใช้ เช่น ฐานกิน ซึ่งส่วนใหญ่เด็กมักจะ ไม่กินผักก็มีการเสนอว่า น่าจะนำผักมาชุบแป้งทอด โดย ให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการทำด้วย เช่น ให้เด็กได้ หยิบจับผักแต่ละชนิด สังเกต ดม และชิม ทุกอย่าง สามารถเสริมสร้างทักษะให้เขาได้หมด ถ้าเขาได้ลงมือ ทำ ส่วนฐานกอดกับเล่าที่เราได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านมา ช่วยเล่านิทานปรัมปราให้เด็กฟังเพิ่มความแปลกใหม่และ สนุกสนานสลับกับผู้ปกครอง

ค่านิยมไทยสมัยก่อนปู่ย่าตายายมักคิดว่าการกอด ลูกหลานมาก ๆ จะเป็นการโอ้อวดเกินไป ทำให้เด็กเลี้ยงยาก ซึ่งความจริงแล้วการกอดลูกหลานอย่างใกล้ชิดจะเป็นการ เสริมสร้างความมั่นคงภายในจิตใจของเด็ก ทำให้เขา เติบโตจากข้างในของเขาเอง ส่วนฐานเล่น ผู้ปกครองก็

จะนำของที่หาได้ทั่วไปอย่างก้านกล้วย ก้านหมาก ฝาน้ำอัดลม หรือกระป๋องแปะใช้แล้วมาประดิษฐ์เป็นของเล่นโดยไม่ต้องไปเสียเงินซื้อของแพงๆ แถมยัง**ได้ความสัมพันธ์ในครอบครัว** แต่ที่น่าห่วงคือปัจจุบันนี้ผู้ปกครองมักไปทำงานนอกบ้านไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกหลาน จนบางทีก็หลงลืมไปว่าการเล่นกับลูกหลาน 5 - 10 นาทีก็สามารถเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กได้แล้ว

จนถึงขณะนี้ กิจกรรม “กอด-กิน-เล่น-เล่า” ยังคงดำเนินต่อไป โดยมีเครือข่ายผู้ปกครองจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเมืองเก่าทำหน้าที่เป็นวิทยากรประจำฐาน และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นมาเป็นวิทยากรตามความสามารถและทักษะของแต่ละคน และในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีก 4 ศูนย์ ที่เบื้องต้นส่งเจ้าหน้าที่ร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการเรียนรู้ ก็กลับไปพัฒนาศูนย์ของตนเอง

“กลไกการทำงาน” สิ่งดี จากภาคีเครือข่าย

วันนี้ผลของการจัดกิจกรรม “กอด-กิน-เล่น-เล่า” เริ่มขยายไปในวงกว้าง ไม่เพียงแต่เทศบาลตำบลเมืองเก่าเท่านั้นที่ได้รับ “ประโยชน์” ของกิจกรรมนี้เต็มที่ ภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และคนในชุมชนต่างได้รับ “ประโยชน์” จากกิจกรรมนี้กันถ้วนหน้า

“คิดในใจว่า “ทำไมต้องเอากะมาที่เราทุกที”
ทั้งที่มีตั้งหลายศูนย์ฯ ตอนแรกก็ปฏิเสธแถมหยอก
ไปว่า รับงานมาเองก็ทำเองเลย
ทำไมต้องให้คนอื่นทำด้วย แต่มาถึงตอนนี้รู้สึกดีใจ
ที่ไม่ได้ปฏิเสธไปจริงๆ เพราะตั้งแต่ทำมา
ก็มีสิ่งดีๆ เข้ามาในศูนย์ฯ
และกับตัวเราเองด้วย”

กมลรัตน์ บอกว่า ที่ผ่านมายังจับทางไม่ถูกว่าการจัดกิจกรรมต้องทำอะไร เริ่มต้นแบบไหน ไปไม่ค่อยเป็น เริ่มเห็นแนวทางการทำงานชัดเจนที่สุดก็ตอนที่นักถักทอชุมชนชวนเข้ามาร่วมเป็นทีมงาน เห็นการ “**เชื่อมร้อย**” ภาคีเครือข่าย ดึงคนให้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งชาวบ้านและแกนนำชุมชนให้เห็นความสำคัญของการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนแล้ว คิดได้ทันทีว่า “**งานนี้สำเร็จแน่**” และที่สำคัญคือทำให้ “**ภาระงาน**” ลดลงไปมาก ขณะที่การประสานงานต่างๆ กับเทศบาลก็ง่ายขึ้น

“**จากที่เมื่อก่อนเราเป็นคนวิ่งเข้าหาเพื่อขอ**
งบประมาณมาจัดกิจกรรม แต่ตอนนี้เขาเป็นคนวิ่งหา
เราแทน อาจเป็นเพราะเมื่อก่อนต่างฝ่ายต่างทำงาน

ของตนเอง แต่ตอนนี้ “ค้นพบ” แล้วว่าเราต่างก็ทำงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อ “ชุมชน” ดังนั้นการฝึกกำลังย่อมดีกว่าแน่นอน”

ในส่วนของ “ครูวิ” บอกว่า ตอนแรกที่นึกถึงหอชุมชนเข้ามาชวนให้ทำกิจกรรมนี้ คิดในใจว่า “ทำไมต้องเอาภาระมาที่เราทุกที” ทั้งที่มีตั้งหลายศูนย์ฯ ตอนแรกก็ปฏิเสธแถมหยอกไปว่า รับงานมาเองก็ทำเองเลย ทำไมต้องให้คนอื่นทำด้วย แต่มาถึงตอนนี้รู้สึกดีใจที่ไม่ได้ปฏิเสธไปจริงๆ เพราะตั้งแต่ทำมาก็มีสิ่งดีๆ เข้ามาในศูนย์ฯ และกับตัวเราเองด้วย จากเมื่อก่อนคิดแค่ว่าตื่นเช้ามาสอนเด็ก เย็นก็กลับบ้านๆ ตื่นเช้าอีกวันก็มาใหม่ แต่ตอนนี้ในแต่ละวันเราได้วางแผนว่าพรุ่งนี้จะพาเด็กๆ ทำอะไร เหมือนเราทำงานอย่างมีเป้าหมายมากขึ้น ได้มีโอกาสไปเยี่ยมบ้านเด็ก ได้พูดคุยกับผู้ปกครอง เราเองก็ได้มีรูปภาพกลับมา อีกทั้งยังเข้าใจปัญหาแท้จริงที่เกิดขึ้นกับเด็ก

แต่ที่แถมมาคือหลักสูตรใหม่ ๆ เทคนิคการสอนกระบวนการจัดกิจกรรม อย่างหนังสือนิทานในศูนย์ฯ มีอยู่แล้วมากมาย แต่เราไม่เคยหยิบขึ้นมาใช้เลย ส่วนเด็กก็เลิกมากอ่านไม่ได้อยู่แล้ว แต่พอมีกิจกรรมนี้เกิดขึ้น ผู้ปกครองก็ผลัดเปลี่ยนกันมาหยิบยืมหนังสือนิทานไปอ่านให้ลูกหลานฟังเป็นประจำ ตอนแรกที่เริ่มจัดกิจกรรมก็แอบคิดในใจว่าเด็กไม่น่าจะสนใจกิจกรรมนี้ จึงประชาสัมพันธ์

ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะลำพังครูคนเดียวไม่สามารถดูแลเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กเกือบ 40 คน ได้สมบูรณ์ ต้องอาศัยผู้ปกครองเข้ามาช่วย ปรากฏว่าผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บางคนถามไถ่เป็นประจำว่าเมื่อไหร่ครูจะเชิญผู้ปกครองมาทำกิจกรรมที่ศูนย์ฯ อีก และในบางครั้งผู้ปกครองมารับลูกหลานเราก็ก็นั่งถามไถ่พฤติกรรม ก็ได้เสียงสะท้อนกลับมาว่าลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปมาก จากเมื่อก่อนดูแลแต่การดูแล ยายต้องไปป้อนข้าวที่หน้าโทรทัศน์ แต่เดี๋ยวนี้เปลี่ยนมาเรียกยายกินข้าว แค่นี้ก็ดีใจแล้ว และสำหรับผู้ปกครองแกนนำตอนนี้เราก็คอยเป็นตัวประจักษ์ว่าเขาอยากได้อะไร เราก็ปล่อยให้เขาทำเอง เรามีหน้าที่เติมเต็มสิ่งที่เขาต้องการเท่านั้น

บุญมี ประเจริญ “ยายดำ” อายุ 54 ปี แกนนำผู้ปกครอง วิทยากรประจำฐานเล่น เล่าว่า อยู่ที่บ้านยายต้องเลี้ยงหลานสามคน เพราะพ่อแม่เขาเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ เวลาไปตลาดแต่ละครั้งหลานก็มักจะร้องงอแงให้ซื้อของเล่นให้ แต่ราคาแพงจึงไม่ค่อยได้ซื้อ หลายครั้งที่หลานงอน เพราะความไม่เข้าใจ ยายเลยมาร่วมกิจกรรม

กับผู้ปกครองคนอื่นๆ มาช่วยกันทำของเล่นให้หลาน เดียวนี้เวลาหลานบอกว่าอยากได้รถของเล่น ยายก็ไปเก็บ กระป๋องแป้งที่หมดแล้วมาเจาะแล้วติดล้อให้หลานเล่น เขาดีใจมาก บางครั้งเห็นเขาเอาไปอวดเพื่อนด้วย ยายก็ ดีใจ บางครั้งหลานชมว่าทำไมยายเก่งจังทำของเล่นให้เขา เล่นเยาะเย้ยเลย **ความรู้สึกเหมือนเราจะรักกันมากขึ้น** ยายคิดว่าถ้าจัดกิจกรรมอีกเมื่อไหร่ยายก็จะไป เพราะ ตั้งแต่หลานมาเรียนที่ศูนย์นี้ เมื่อก่อนยายไม่เคยรู้เลยว่าในหนึ่งวันหลานไปทำอะไรมาบ้าง เดียวนี้รู้หมด เพราะสนิทกับหลานมากขึ้น ทุกวันที่กลับมาจาก โรงเรียนหลานจะมาไม่ให้ฟัง ที่สำคัญยายยังได้เข้าไป มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของหลานอีกด้วย

“เห็นได้ชัดเลยว่าลูกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น
ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีขึ้น บางวันถ้าครูที่
โรงเรียนสอนอะไร เขาจะกลับบ้านมาสอนแม่บ้าง
สอนพี่บ้าง หรือบางครั้งก็ไปสอนพ่อ จากที่เมื่อก่อน
นั่งดูการ์ตูนอย่างเดียว ใครจะทำอะไรเขาก็ไม่สนใจ
ตอนนี้เห็นว่าลูกเป็นเด็กน่ารักขึ้นมากก็ดีใจ”

**คำแสน ลักขร “แม่หงา” อายุ 33 ปี แกนนำ
ผู้ปกครอง วิทยากรประจำฐานกิน** บอกว่า ลูกเป็นคน
ไม่กินผักเลย ถ้าเจอจะเขี่ยออกทันที พยายามหลายวิธีก็
ไม่ยอมกิน พอได้มาร่วมกิจกรรมฐานกิน ก็ได้เทคนิคใหม่ ๆ
ไปใช้คือการทำผักชุบแป้งทอดให้ลูกกินเหมือนขนม เขาก็
สนุกที่ได้ทำกินเองด้วย เดียวนี้ถ้าเขาเห็นแม่ทำอาหารก็จะ
รีบวิ่งมาหา ถามว่าแม่ทำอะไร อยากช่วยทำ เราก็จะแบ่ง
เศษผักให้เขาได้ลองหยิบจับเล็กน้อย หรือบางครั้งก็เอา
กระทะหรือหม้อที่ไม่ค่อยได้ใช้ให้ลูกเล่น เขาก็จะมองว่า
แม่ทำอะไรแล้วก็ทำตาม อย่างน้อยก็ฝึกการสังเกตให้เขา
เดี๋ยวนี้เห็นได้ชัดว่าลูกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์
ในครอบครัวก็ดีขึ้น บางวันถ้าครูที่โรงเรียนสอนอะไร
เขาจะกลับบ้านมาสอนแม่บ้าง สอนพี่บ้าง หรือบางครั้ง
ก็ไปสอนพ่อ จากที่เมื่อก่อนนั่งดูการ์ตูนอย่างเดียว
ใครจะทำอะไรเขาก็ไม่สนใจ ตอนนี้เห็นว่าลูกเป็นเด็กน่ารัก
ขึ้นมากก็ดีใจ เพราะเด็กน่ารักแสดงว่าเขาพร้อมจะ
เรียนรู้ตลอดเวลา และถ้าศูนย์ฯ จะจัดกิจกรรมต่อไป
อยากให้ให้นำเรื่องการรำ หรือการแสดงมาสอนจะได้ฝึก
ความกล้าแสดงออกให้เด็กตั้งแต่เล็ก ๆ

ยายเทียน สายเทพ อายุ 46 ปี แกนนำผู้ปกครอง
วิทยากรฐานกอดและเล่า เล่าว่า ปกติเล่นนิทานให้หลาน
ฟังทุกคืนอยู่แล้ว ถ้าวันไหนไม่ได้ฟังนิทานก่อนนอนเขาจะ
ไม่ยอมนอน แต่พอมาร่วมกิจกรรมนี้ยายก็มีนิทานเรื่อง
ใหม่ๆ ไปเล่าให้หลานฟัง มีเทคนิคใหม่ๆ เช่น บางครั้งยาย
ก็เล่นนิทานโดยใช้ตัวยายและหลานเป็นตัวละคร พอเขา
ฟังแล้วก็จินตนาการไปถึงตัวเองในนิทานแล้วก็ซ้ำๆ แต่ถัก
พุดถึง 3 ฐานกิจกรรม ยายชอบทั้งหมด ยายว่ามันควบคู่
กันไปหมด เพราะเวลาที่เราร่วมด้วยกัน กินด้วยกัน เราก็
มีความสุข แล้วเวลาเล่าเราก็กอดเขาไปด้วย เดี่ยวนี้ยายมี
เทคนิคใหม่เพราะหลานจะหงว่งเล่น กินข้าวช้า ยายจึงเล่า
นิทานให้ฟังตอนกินข้าว บางครั้งก็เล่นนิทานผัก บางครั้งก็
เล่นนิทานท้องร้องเสียงดัง เพราะเด็กไม่ยอมกินข้าว เขาก็
จะกลัวแล้วก็รีบกิน ไม่อมข้าวแล้ว

เบื้องหลัง “ความสำเร็จ”

1 ปีของความพยายามเรียนรู้ของทีมงานักทอ
ชุมชน คงไม่สามารถมองข้ามคนสำคัญอย่าง “ป.เช่”
ที่มีส่วน “ซง เซียร์ ช้อน ช้วย เชื่อม” ให้ทีมงานักทอ
ชุมชน “ก้าวข้าม” ปัญหาอุปสรรคต่างๆ กลายเป็น
“ทีมทำงาน” ที่เข้มแข็งของเทศบาลตำบลเมืองเก่าได้
ในที่สุด

ป.เช่ บอกว่า อย่างที่รู้กันดีว่าทั้ง 4 คนเริ่มต้นด้วย
“อคติ” ตอนแรกก็กลัวว่าเขาจะหลุดเหมือนกัน แต่ตอนนี้
เห็นแล้วว่าเขา “ก้าวผ่าน” กำแพงในใจตัวเองไปได้ ส่วน
หนึ่งมาจากการ “เปิดใจ” ของเขา และส่วนหนึ่งมาจาก
“ชุดความรู้” ที่ได้รับการอบรม เห็นได้ชัดว่าวันนี้
พวกเขาได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น

“ตอนแรกก็กลัวว่าเราจะหลุดเหมือนกัน แต่ตอนนี้เห็นแล้วว่าเรา “ก้าวผ่าน” กำแพงในใจตัวเองไปได้ ส่วนหนึ่ง มาจากการ “เปิดใจ” ของเรา และส่วนหนึ่งมาจาก “ชุดความรู้” ที่ได้รับการอบรม เห็นได้ชัดว่าวันนี้พวกเราได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น”

**“ผมบอกพวกเขาตลอดเวลว่าถึงเขาจะลำบาก
เก่งแค่ไหน แต่ถ้าเขาไม่ออกไปรบ ก็เป็นได้แค่ช่างตีมีด
เท่านั้น เขาต้องออกไปสู้ ออกไปรบ ได้บาดเจ็บแผลกลับ
มาถือเป็นเรื่องปกติ เดี่ยวใส่ยาก็หาย”**

ป.เช่ ยังบอกด้วยว่า เมื่อก่อนค่อนข้าง “จู้” กำกับ
การทำงานของนักถักทอชุมชนมาก แต่วันนี้ ป.เช่มีบทบาท
น้อยลง เพราะเขามีชุดวิชามากขึ้น เราก็ต้องปล่อยให้เขา
ทำงานไป เราทำงานกับลูกน้องโดยยึดหลัก 5 ข. คือ **ซง
เชียร์** ที่ยังคงทำอยู่เสมอมา เพราะกำลังใจสำคัญที่สุด
ซ็อน จะทำแค่ช่วงแรก เพราะกลัวเขาจะหลุด แต่ตอนนี้
ไม่ทำแล้ว ส่วน **ช่วยกับเชื่อม** จะน้อยลง เพราะเขาก้าว
ไปไกลแล้ว พวกเขาเริ่มกลมกลืนกับชุมชนมากขึ้น เราจะ
ไม่ไปแทรกแซงงานเขามากนัก แต่จะจัดให้มีการประชุมทุก
วันจันทร์ให้เขานำเสนองาน รายงานผล และแก้ปัญหา
ร่วมกัน

“ถ้าถามถึงความรู้สึกตอนนี้ บอกได้เลยว่าภูมิใจกับ
พวกเขามาก เพราะพวกเขามาจากการติดลบ แต่วันนี้
พวกเขาสามารถทำให้ชาวบ้านได้งาน ได้ประโยชน์จาก
คุณค่าที่เกิดจากมือของพวกเขาที่ “ร้อยเรียง” ทุน ปัญหา
คน และชุมชนเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นกิจกรรมได้ วันนี้เห็น
ชัดว่าเด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองเปลี่ยนแปลง
ผมว่ามันแหละคือรางวัลที่พวกเขาได้รับแล้ว”

ทั้งหมดทั้งมวลที่เกิดขึ้นคือ การทำลายกำแพง
“อคติ” ของนักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน เมื่อบวกกับ
เจตนารมณ์อันงดงามของผู้บริหารอย่าง “ป.เช่”
และตัวหลักสูตร “นักถักทอชุมชน” ทำให้ประโยชน์ที่
ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
พูดว่า “เราเดินมาถูกทางแล้ว” ไม่เกินความจริงมากนัก

เมื่อ “ดอกไม้” ในใจพลิบาน

แม้จุดเริ่มต้นของทีมนักกักตอมุขชน กต.เมืองแกจะไม่สวยงามเหมือนทีมอื่นๆ แต่เมื่อพวกเขา “เปิดใจ” พร้อมรับ “ความรู้” ที่มีในหลักสูตร ความสวยงามงดงามที่อยู่ในตัวของนักกักตอมุขชนทีมนี้ก็เริ่ม “เปล่งประกาย” กลายเป็น “พลังบวก” ให้พวกเขาหันมาทำงาน “กักตอ” และ “เชื่อมร้อย” ทุกภาคส่วน ในชุมชนตำบลเมืองแกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้ในที่สุด

เพลิง ยิ่งยืน

กิตติ ชุมทอง

เพลิง ยิ่งยืน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกที่ใหญ่ที่สุดในทีม เล่าว่า เขามีหน้าที่เป็นคนอำนวยความสะดวกในการเชิญน้องๆ ในทีมมาหารือกัน เพราะบางทีต่างฝ่ายต่างวุ่นกับหน้าที่ประจำวัน จนลืมให้ความสำคัญกับงานตรงนี้ไป ผลที่ตามมาคืองานไม่เดินหน้า

ตอนแรกก็ต่อต้าน คิดว่างานประจำที่ทำอยู่ทุกวันมีค่ามากกว่า ทำไมต้องมาอบรม แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เข้าใจว่าถ้าเราทำได้ ประโยชน์โดยตรงจะเกิดกับตัวเราเองและชุมชนบ้านเกิดของเราทั้งสิ้น ก่อนหน้าที่จะมาอบรม ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเลย อาจารย์ทรงพลก็ชอบโยนไม้ค้อนให้ตอบคำถามไม่รู้ทำไม่ถึงไม้ค้อนที่เหมือนความคิดกับไม้ค้อนสวนทางกันทุกที กว่าจะเอ่ยแต่ละประโยคก็ต้องเรียบเรียงอยู่นาน แต่เดี๋ยวนี้จับไม้ค้อนก็เหมือนจับมือ พูดได้สบายไร้กังวล

นอกจากนี้ยังนำ “หลักการทรงงานของในหลวง”

มาใช้ในการทำงานประจำด้วย เช่น การทำงานตามลำดับขั้นช่วยให้งานเรามีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อก่อนเป็นคนที่ไม่เคยลำดับความสำคัญของงานเลยว่าอะไรสำคัญ อะไรควรทำก่อนหลัง และอีกข้อที่นำมาใช้คือ “ภูมิสังคม” ที่นำมาใช้กับงานนักกักตอมุขชนด้วยการนำจุดแข็งของการเป็นคนในพื้นที่เข้าไปประสานงานขอความร่วมมือจากชุมชนได้อย่างเป็นกันเอง ทำให้งานราบรื่นขึ้น

กิตติ ชุมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่า ในทีมนักกักตอมุขชนเขาจับบทบาทเรื่องการทำรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน เก็บประเด็นในวงประชุม สรุปใจความสำคัญ แล้วมาเสนอในการประชุมครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานที่อาจจะตกหล่นในบางประเด็น

“ความรู้ที่ได้จากการอบรมช่วยให้ผมทำหน้าที่นี้ได้ อย่างมีคุณภาพ หน้าที่ของผมคือนำแผนจากผู้บริหารมาจัดกลุ่มและเข้าสู่กระบวนการทำงาน แล้วกลับไปนำเสนอผู้บริหาร แต่เมื่อได้มาอบรมหลักสูตรนักกักตอมุขชน ได้เรียนรู้หลักการทรงงานก็นำกลับมาใช้ในงานประจำ คือ การทำงานตามลำดับขั้น ตอนนี้อยู่ที่เข้าเวลามาทำงานอันดับแรกที่ทำคือวางแผนก่อนว่างานไหนสำคัญ และงานไหนต้องเสร็จก่อน แต่ที่เป็นข้อภูมิใจที่สุดคือเรื่องความกล้าของตัวเองในการเสนอความคิดเห็นที่เห็นต่างกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จากเมื่อก่อนใครว่าไงก็ว่าตามกัน”

เนตรทราย ถิ่นถ่าน

เนตรทราย ถิ่นถ่าน นักบริหารการศึกษา เล่าว่า เธอมีหน้าที่ดูแลงานด้านการศึกษาด้านในชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนบทบาทนักถักทอชุมชนจะทำหน้าที่ประสานงาน จัดฐานความรู้ หาปราชญ์ชาวบ้าน เชิญครูในโรงเรียน รวมถึงจัดสรรงบประมาณมาจัดกิจกรรม

“ที่ผ่านมาเป็นคนวิตกกังวล ไม่กล้าเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ กลัวจะมีปัญหา กลัวทำแล้วไม่ถูกใจนาย กลัวสิ่งที่จะตามมาทั้งหมด จึงไม่ค่อยกล้าที่จะเสนอความคิดหรือตัดสินใจ แต่เมื่อเข้าอบรม ความกลัวหายไปหมด อาจเป็นเพราะได้มาเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม กับเพื่อนร่วมงาน ได้รับความเป็นกันเอง เราจึงกล้าที่จะเสนอความคิดมากขึ้น เมื่อก่อนเวลาลงชุมชนก็สวมหัวโขนตำแหน่งข้าราชการลงไป มีมาदनิดหน่อย พูดแต่

เรื่องวิชาการ ส่งงานแล้วก็ไป ตอนนี้เพิ่งมาเข้าใจว่า นั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้เราไม่ได้ใจชาวบ้าน เดียวนี้ถอดหัวโขนทิ้ง เข้าไปหาชาวบ้านแบบลูกหลาน อาศัยความเป็นกันเองดึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จนตอนนี้มีแฟนคลับหลายคน”

ส่วนหลักการทำงานของในหลวงที่น้อมนำมาใช้ในชีวิตประจำวันคือ *“การทำงานอย่างมีความสุข”* พยายามคิดถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น นึกถึงคนที่เขาจะได้รับประโยชน์ ทำให้เรามีกำลังใจเพิ่มขึ้น อีกข้อที่ใช้ประจำคือ *“ความอดทนอดกลั้น”* เพราะงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้ปกครองเด็กที่ต่างคนต่างที่มา กว่าจะคุยกันรู้เรื่องกว่าเขาจะยอมรับความคิดเห็นและกันได้ ต้องใช้เวลานานพอสมควร และที่สำคัญต้องใช้ความอดทนมากด้วย